

HÖLGYEK, URAK!*

Ilyen, olyan, sőt, amolyan tisztelettel köszönöm a lehetőséget a felszólalásra, melynek tárgya a magyarországi cigány újságok, köztük a *Cigányfűró* című kisebbség-szellemű, művészeti és közérzeti folyóirat elemzése, kincstári finanszírozásának oka és mértéke.

Helyzetem könnyűnek s egyoldalúnak tűnik, hisz a Brit Birodalomban ilyen jellegű problémák, feladatok természetesen nincsenek, mert a londoni kormány már évszázadokkal ezelőtt megszüntette a nomádoknak fenntartott gettókat, rezervátumokat, s a birodalom cigányait angolszászáá honosította. Számukra angolkertes villákat jelölt ki, éhezésüket pedig rendelettel tiltotta be jellegzetes angol ételspecialitások tálalásával. A birodalomban élő cigányok és egyéb peripatetikusok (értsd Arisztotelész definícióját: sétálva filozofáló csoport) helyzete annyira javult, hogy azok hölgy tagjai a brit nemzeti kaszinóban rendszeres látogatók, s az angol királyi család férfi tagjaival teázgatnak – igaz, kompromisszum árán, mert az angol arisztokrácia által javasolt öt órát negyed hatra kellett módosítani a makacságukról híres cigányok miatt.

A leírtak miatt angol és egyéb nemes országból származó antropológusok, nyelvészek, cigánykutatók és más tudósok arra kényszerültek, hogy a veszélyes, de romantikus víkendnek ígérkező kelet-európai s balkáni országokban találjanak cigányokra, megszámlolják nyelvük szavait, gyermekeiket darabszámra, majd hazautazva, a kényelmes londoni egyetemek komfortjában az adatokat immár kockázatmentesen analizálják. És áttérhetnek a masszajok teheneinek vagy a mócok kecskéinek számlálására.

Talán korai volt ez a nagyszerű segítség angol cigányainkon, mert helyben: aluljárókban, Kent megye déli részén utazgatás nélkül dolgozhattak vol-

na amúgy is leterhelt tudósaik. Tehát arra kérem a nyugat-európai kollégákat, hogy ne elégedjenek meg emocionális táviratommal, jöjjenek Magyarországra, és nézzék meg, tapasztalják meg személyesen, hogy a cigány értelmiség fejéből kiirtódott a tetű az e-mail segítségével, de szívük s pszichikai létük egyre tetvesebb, s ez a tetveség már nem a folklór-szocializáltság terméke, mert az ügy közös, de a pénz nem. Aszándék, hogy az etnikum fogalmát átértelmezzem, a vér mítoszt profittként ne használjam, miniszteri előszobákban sikkad el. A cigány muzsikálós bulikon szolidaritást vállaló, tiszta egyetemista p.h.d.-je próbál kiszemelni idegenvezetőnek.

A cigány újságok finanszírozása továbbra is a nagy királyok és a kis miniszterelnökök joga maradt. Mint ahogy a cigányok megszabolásának jogát is a szintetikus konzernlovagok folklorizálták leukémiás gyerekek halála árán.

Mi közöm a cigánysághoz? Ilyen-olyan disszertáció sugásán kívül csak annyi, mint Shakespeare-hez, Ginsberghez. Ha valaki ebben kételkedik, azt turistává ítéli az irodalom, és fényképezőgéppel csak etnikumtól etnikumig utazgathat. Csak a gyermeki lázadás gügyöghet igazat s újat az öregeknek. Kígyók s rendőrök martaléka a cigányság, még a görögöknél is.

A görög tudású magyar értelmiség akaratom ellenére belök a cigány mítoszba, s ahhoz, hogy ebből a mítoszból kikerülhessek, barátaimmal létrehoztuk a *Cigányfűrókisebbség-szellemű, művészeti-és közérzeti folyóiratot*.

Mielőtt lapunk koncepcióját ismertetném, két megjegyzést szükségesnek tartok:

1. A „nagy” – nem kisebbségi – lapok számára kiírt pályázatokon azért sikertelen a mi beadványunk, mert „*cigány újság*” vagyunk, s azt a kisebbségi hivatalok dolga támogatni.

2. A kisebbségi hivatalokhoz benyújtott támogatási kérelmünk elutasításakor pedig az az érv, hogy lapunk *nem a cigány népnek szól*.

Tehát nem többségi, és nem is kisebbségi emancipációs közkulturális orgánum. Folyóiratunk éppen

*Elhangzott a School of Slavonic and East European Studies University of London által megrendezett Rom Kongresszuson, 1997. június 2-án, Londonban.

ennek az „ellentmondásnak” a kettős-jelentésű, az etnikai gravitációtól független tartalmú és stílusú lehetőségeit igyekszik művészi és szakmai színvonalon közölni. Miközben sem a többségi, sem a kisebbségi (értsd: cigány) egyesületek, pártok útmutatásait nem fogadja el, látja és láttatja a cigányság etnikai és kulturális nyomorát. Folyóiratunk tehát nem kíván újabb cigány újság lenni abban az értelemben, hogy csak cigányoknak, illetve a cigányság problémájára érzékeny szűk rétegnek szóljon, és kizárólagosan csak cigány származású szerzők munkáit közölje a minőség figyelembevétel nélkül. A téma, illetve a származás lezártsága önszegregációt, médiaggettót eredményez még akkor is, ha a cigányság társadalmi helyzete indokoltá teszi az etnikai szempontú folyóiratok létét. A cigányság társadalmi, kulturális közérzetéről „csak” a szimbolika eszközeivel szólunk, mert a direkt tudósítás a témát drámaisága okán enerválja, míg a metaforikus „megmutatás” azt felemeli. Szerkesztői elvnek tartjuk, hogy a kisebbség fogalmát ne csak etnikai szempontból jelenítsük meg – különösen a járványként terjedő, már-már akut származási attrakciók miatt –, hanem szellemi, művészi kisebbségként is, mert a cigányság periférikus léte vészesen hasonlít a művészi, közéleti, az államilag szubvencionált legális halmazból kiszoruló, kirekesztett, igenis kisebbséget jelentő művészek, gondolkodók léthelyzetéhez. E két árvaság szimbiózisa izgalmas szellemi élményt jelenthet, ha paralel fogalmazódik meg.

A cigány és más kisebbségek folyóiratait egy szisztematikus politikai struktúra szerint finanszírozza az állam – természetesen hatályos törvény alapján. Ez a szisztéma szigorú és határozott. A mindenkori hatalom eszméjéhez hű folyóiratokat túlpatronálja, az egyszerű igazságokat tartalmazó lapokat épphogy, a Cigányfűrőt pedig sehogya.

Szívesen illusztrálom finanszírozási helyzetünket egy példával:

Jung pszichiáternek furcsa esettel kellett szembenéznie.

Egy apa egyedül nevelte öt éves kislányát, akinek már krónikus gyakoriságú és tartalmú archetipusos álmai voltak. A professzor sokáig kezelte a kislányt, és végül az derült ki, hogy a gyermek az apa gondjait, álmait integrálta esti párnájára. A gyermek meggyógyult, és soha többé nem voltak nyomasztó álmai. Az apa viszont végre megálmodhatta eddig elrejtett

vágyait, feloldhatta önmaga előtt az önmaga problémáját.

Megítélésem szerint folyóiratunk a kislány. S a kisebbségi folyóiratokat finanszírozó hivatal az apa. Most még mi álmodjuk, írjuk meg azt, amit a kormánynak kellene megálmodnia, megtennie. Hiszem, hogy az aktuális Jung professzor meggyógyítja, megszabadítja álmaitól a Kislány-Cigányfűrőt, s a rossz álmok jogostulajdonosukhoz, a magyarkormányhoz, visszakérülnek.

Köszönöm türelmüket.

Balogh Attila

